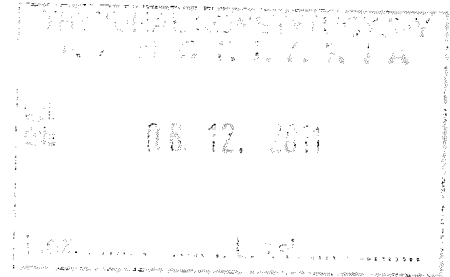

Minister Sprawiedliwości

Warszawa, dnia 5 grudnia 2011 r.

DL-P-IV-4604-1/11
dot. sygn. akt K 32/11

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z wnioskiem Związku Zawodowego Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 stycznia 2011 r., któremu nadano bieg zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 września 2011 r., w sprawie zbadania zgodności:

- 1) art. 155 § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 7 lit. a pkt i Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169);
- 2) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów (Dz. U. Nr 99, poz. 834), § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów (Dz. U. Nr 141, poz. 891), § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów (Dz. U. Nr 125, poz. 872) z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 7 lit. a pkt i Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r.;
- 3) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów oraz § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów

sędziów z art. 18^{3c} § 1-3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) oraz art. 45 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157, z późn. zm.) w zw. z art. 18^{3c} § 1-3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy;

na podstawie art. 34 ust. 1 i art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.),

przedstawiam następujące stanowisko w sprawie:

- 1) art. 155 § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 7 lit. a pkt i Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r.;
- 2) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów, § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów są zgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 7 lit. a pkt i Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r.;
- 3) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów są zgodne z art. 18^{3c} § 1-3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy oraz art. 45 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. Nr 26, poz. 157, z późn. zm.) w zw. z art. 18^{3c} § 1-3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy;

UZASADNIENIE

W dniu 10 stycznia 2011 r. Związek Zawodowy Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności:

1) przepisu art. 155 § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP;

2) przepisu art. 155 § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz przepisów § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów, § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów z:

- art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, art. 2 Konstytucji RP oraz art. 7 lit. a pkt i załącznika do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z dnia 19 grudnia 1966 r.,

- art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Wniosek dotyczył również stwierdzenia niezgodności przepisów § 2 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzeń asystentów sędziów z dnia 16 czerwca 2009 r. i z dnia 23 lipca 2008 r. z art. 45 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w zw. z art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 Kodeksu pracy.

Wnioskodawca zarzucił upoważnieniu zawartemu w art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, udzielonemu Ministrowi Sprawiedliwości do określania w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów, blankietowość, powodującą niezgodność wymienionego przepisu z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. W ocenie wnioskodawcy upoważnienie to nie wskazuje w sposób szczegółowy wytycznych w zakresie kształtowania wynagrodzeń asystentów sędziów, przez co pozostawia Ministrowi Sprawiedliwości zbyt daleko idącą swobodę w ich kształtowaniu.

Jednocześnie podniesiono sprzeczność przepisu § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów z delegacją zawartą w przepisie art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, który nie przewiduje żadnych kryteriów, pozwalających na odmienne kształtowanie wynagrodzeń asystentów sędziów zatrudnionych na tym samym szczeblu instancji sądowej.

Ponadto wnioskodawca zakwestionował zasadę zróżnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów w zależności od szczebla sądu, w którym są zatrudnieni. W ocenie wnioskodawcy takie zróżnicowanie wynagrodzeń asystentów sędziów narusza wynikającą z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP zasadę równości wobec prawa i niedyskryminacji, a ponadto narusza zasadę sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP oraz art. 7 lit. a pkt i załącznika do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, w części gwarantującej godziwy zarobek i równe traktowanie za pracę o równej wartości bez jakiegokolwiek różnicy. Powoduje to niezgodność z wymienionymi przepisami art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, a w konsekwencji przepisów § 2 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r., z dnia 23 lipca 2008 r. i z dnia 27 czerwca 2006 r.

W odniesieniu do przepisu art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz przepisów § 2 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów wnioskodawca zarzucił również naruszenie prawa do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości, wynikającego z art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 Kodeksu pracy.

Ustosunkowując się do zawartych we wniosku zarzutów podnoszę, co następuje.

1. Odnośnie zarzutu niezgodności art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, należy podnieść, iż w myśl tego przepisu rozporządzenie może być wydane tylko na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie musi mieć charakter szczegółowy pod względem:

- podmiotowym (określenie organu właściwego do wydania rozporządzenia),
- przedmiotowym (określenie zakresu spraw przekazanych do uregulowania),
- treściowym (określenie wytycznych dotyczących treści aktu).

Sformułowany we wniosku zarzut blankietowości upoważnienia zawartego w art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych dotyczącego uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do określania w drodze rozporządzenia wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów, powodujący niezgodność wymienionego przepisu z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, nie jest zasadny.

Upoważnienie zawarte w art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych spełnia wymagania w zakresie wskazania organu właściwego do wydania rozporządzenia

oraz zakresu spraw przekazanych do uregulowania, jak również wytycznych dotyczących treści aktu, a rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. nie wykracza poza to upoważnienie.

Obowiązek precyzyjnego wskazania w upoważnieniu ustawowym zakresu spraw przekazanych do uregulowania w drodze rozporządzenia, jak również wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, wskazuje na ścisłą więź tego aktu z ustawą.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wskazywał, że zakres spraw przekazanych do uregulowania musi być identyczny rodzajowo ze sprawami unormowanymi w ustawie (wyrok TK z dnia 16 lipca 2009 r., sygn. K 36/08), zaś niedopuszczalne jest takie sformułowanie upoważnienia, które pozwala organowi upoważnionemu na uregulowanie „całego kompleksu zagadnień [...] co do których w kontekście ustawy nie ma żadnych bezpośrednich unormowań ani wskazówek” (orzeczenie TK z dnia 22 września 1997 r., sygn. K 25/97).

Pojęcie wytycznych dotyczących treści rozporządzenia Trybunał Konstytucyjny zdefiniował z kolei jako wskazówki co do kierunku merytorycznych rozwiązań lub sposobu ukształtowania treści, która ma się znaleźć w rozporządzeniu (wyrok TK z dnia 21 kwietnia 2009 r., sygn. K 6/08 oraz Wyrok TK z dnia 10 września 2001 r., sygn. K 8/01). W ocenie Trybunału minimum treściowe wytycznych nie ma charakteru stałego i musi być wyznaczone *a casu ad casum*, stosownie do regulowanej materii (wyrok TK z dnia 10 września 2011 r., sygn. K 8/01). Ustawa musi zawsze zawierać pewne wytyczne, które nie muszą jednak być zawarte w przepisie formułującym upoważnienie do wydania rozporządzenia. Trybunał uznał możliwość ich zamieszczenia w innych przepisach ustawy, o ile tylko pozwala to na precyzyjne zrekonstruowanie treści wytycznych (m. in. wyrok TK z dnia 29 maja 2001 r., sygn. P 1/01 oraz wyrok TK z dnia 18 marca 2003 r., sygn. K 50/01).

Zgodnie ze wskazówkami dotyczącymi kwestii formułowania wytycznych, płynącymi z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, „warunek, aby upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia zawierało wytyczne dotyczące treści aktu oznacza, że ustawodawca musi zamieścić w ustawie wskazówki co do kierunku merytorycznych rozwiązań, które mają znaleźć wyraz w rozporządzeniu”. Należy również wskazać, że wytyczne dotyczące treści aktu normatywnego powinny mieć charakter kierunkowy, pozwalający na odczytanie zamiaru ustawodawcy. Nie oznacza to, że każda kwestia, która ma zostać unormowana w rozporządzeniu, powinna zostać w sposób drobiazgowy określona w wytycznych. Należy bowiem zauważyć, co podkreśla Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie, że „sposób ujęcia wytycznych, zakres ich szczegółowości

i – oczywiście – zawarte w nich treści są w zasadzie sprawą uznania ustawodawcy”, przy czym w ustawie należy zawrzeć jakąś merytoryczną treść dyrektywalną, której wykonaniu przepisy rozporządzenia mają służyć, a upoważnienie powinno być na tyle szczegółowe, aby czytelny był zamiar ustawodawcy” (wyrok TK z dnia 26 października 1999 r., sygn. K 12/99, wyrok TK z dnia 14 lutego 2006 r., sygn. P 22/05, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 16 i powołany tam B. Banaszak, Prawo konstytucyjne, Warszawa 1999, s. 159 i 160).

Cel ustawy musi być określony na podstawie analizy przyjętych w ustawie rozwiązań. Nie może więc być rekonstruowany samoistnie, arbitralnie i w oderwaniu od konstrukcji aktu zawierającego upoważnienie. Niemożność ustalenia tak rozumianego celu prowadzi *per se* do podważenia poprawności upoważnienia do wydania aktu normatywnego (wyrok TK z dnia 7 kwietnia 2009 r., sygn. P 53/08).

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego sposób sformułowania wytycznych, zakres ich szczególowości i zawarte w nich treści są w zasadzie sprawą ustawodawcy. Kontrola zgodności upoważnienia ustawowego z art. 92 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji RP, ogranicza się do dwóch kwestii. Po pierwsze Trybunał bada, czy w ustawie zawarto w ogóle jakieś wytyczne, a następnie rozważa, czy sposób zredagowania wytycznych pozostaje w zgodzie z ogólnymi zasadami wyłączności ustawy i jest adekwatny do specyfiki regulowanej materii (wyrok TK z dnia 26 października 1999 r., sygn. K 12/99, OTK ZU nr 6/1998, poz. 120, wyrok TK z dnia 31 marca 2009 r., sygn. K 28/08, OTK ZU nr 3/A/2009, poz. 28 oraz wyrok TK z dnia 8 czerwca 2011 r., OTK-A 2011/5/39). Upoważnienie ustawowe musi być sformułowane tak, aby odsyłało do uregulowania tylko takie sprawy, które są już regulowane w ustawie (...), jednocześnie sprawy te mają służyć realizacji celów wyrażonych w ustawie; dlatego też upoważnienie ustawowe powinno, przynajmniej ogólnie wyrażać kierunek unormowań zawartych w akcie wykonawczym (orzeczenie TK z dnia 23 października 1995 r., sygn. K 4/95, OTK z 1995r., cz. II, poz. 31).

Odnosząc powyższe rozważania do upoważnienia zawartego w art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, należy stwierdzić, iż spełnia ono wymogi wynikające z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, zarówno co do określenia organu właściwego do wydania rozporządzenia (Minister Sprawiedliwości), jak i zakresu spraw przekazanych do uregulowania (ustalenie wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów). Formułując przedmiotowe upoważnienie ustawodawca uwzględnił zasadę podziału materii prawodawczej na ustawową i podustawową, gdyż normę wskazującą, iż asystentowi sędziego przysługuje wynagrodzenie zasadnicze, zamieścił w art. 155 § 4 zdanie pierwsze ustawy, pozostawiając

do uregulowania w akcie wykonawczym jedynie kwestę wysokości wynagrodzenia. Zakres spraw przeznaczonych do uregulowania w rozporządzeniu, a mianowicie wysokość wynagrodzeń asystentów sędziów, został wskazany w sposób precyzyjny. Wydaje się również, że upoważnienie określa w sposób wystarczający wytyczne dotyczące treści rozporządzenia. Ustawodawca wskazał bowiem na dwa wyznaczniki wysokości wynagrodzenia, która miała zostać uregulowana w drodze rozporządzenia. Po pierwsze winna ona uwzględniać poziom wynagrodzeń sędziów, referendarzy sądowych i urzędników sądowych, a po drugie – zasadę różnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów w zależności od tego, czy są zatrudnieni w sądzie rejonowym, okręgowym, czy apelacyjnym. Z zawartych w ustawie wytycznych można wyprowadzić dyrektywę dla Ministra Sprawiedliwości, aby przy ustalaniu wynagrodzenia asystentów sędziów kierował się poziomem wynagrodzeń grupy najbardziej do nich zbliżonej pod względem przypisanych zadań, w tym urzędników sądowych, a także aby została zachowana odpowiednia proporcja między wynagrodzeniami asystentów sędziów zatrudnionych w sądach danego szczebla sądownictwa powszechnego i wynagrodzeniami sędziów tychże sądów.

Przyjęcie tych dwóch kryteriów pozwala na odparcie zarzutów pozostawienia organowi upoważnionemu do uregulowania przedmiotowej kwestii w drodze rozporządzenia w sposób dowolny. Kierunek regulacji został bowiem dość wyraźnie oznaczony. Dokonując oceny zarzutu blankietowości przedmiotowego upoważnienia nie można również zapominać o treści art. 155 § 4 ustawy, który przewiduje, że asystentowi sędziego przysługuje wynagrodzenie zasadnicze, a poza tym do asystentów stosuje się przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125) oraz o zakresie czynności wykonywanych przez asystenta określonych przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów sądowych (Dz. U. Nr 192, poz. 1613 z późn. zm.). Całokształt tych regulacji, w tym zwłaszcza mniejszy zakres samodzielności w podejmowanych czynnościach, aniżeli w przypadku referendarzy sądowych, wymuszały przyjęcie przepisów wykonawczych, które sytuowałyby wynagrodzenia asystentów sędziów na poziomie zbliżonym do wynagrodzenia pracowników sądowych, o których mowa w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. i jednocześnie na poziomie niższym niż wynagrodzenia sędziów i referendarzy sądowych.

W związku z podnoszonymi wątpliwościami co do prawidłowości sformułowania wytycznych zawartych w treści art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych Ministerstwo Sprawiedliwości zainicjowało prace legislacyjne mające na celu zmianę treści

upoważnienia ustawowego, zawartego w przepisie art. 155 § 6 ustawy. Efektem tych prac jest uchwalenie w dniu 18 sierpnia 2011 r. ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, która zmieniła treść wskazanego wyżej unormowania nadając mu następujące brzmienie: „Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia zasadniczego asystentów sędziów biorąc pod uwagę rodzaj i charakter czynności wykonywanych przez asystentów sędziów oraz poziom wynagrodzeń urzędników sądów”.

Aktualne wytyczne uwzględniają dotychczasowe założenia dotyczące pozycji ustrojowej asystenta sędziego. Z uzasadnienia ustawy tworzącej stanowisko asystenta sędziego wyraźnie bowiem wynika, że chodziło o nową kategorię wysoko wykwalifikowanych pracowników z wykształceniem prawniczym, których zadaniem miało być wykonywanie funkcji pomocniczych w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (druk nr 1956 – Sejm RP III kadencja, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r., I KZP 28/09).

2. Odnośnie do zarzutu niezgodności § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów z art. 2 i art. 32 ust. 1 i 2, art. 92 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych należy podnieść, iż przepis ten nie nasuwa wątpliwości co do zgodności z normami wyższego rzędu, a w szczególności z treścią przepisu upoważniającego. Analizowany przepis nie wychodzi bowiem poza zakres spraw przekazanych do uregulowania w upoważnieniu ustawowym, jak również realizuje zawarte w nim wytyczne. W szczególności nie powinno być postrzegane za niezgodne z treścią przepisu upoważniającego ustalenie wynagrodzeń asystentów sędziów w tzw. formie widełkowej. Pozwala to na elastyczne kształtowanie wysokości wynagrodzeń w grupie asystentów zatrudnionych w sądach tego samego szczebla sądownictwa powszechnego (przy uwzględnieniu takich okoliczności jak staż pracy, czy też posiadanie dodatkowych kwalifikacji).

W tym kontekście należy nadmienić, że wniosek do Trybunału Konstytucyjnego w powyższym zakresie zmierza nie tyle do zbadania zgodności § 2 rozporządzenia z normami wyższego rzędu, ile kwestionuje merytoryczną treść przepisu w odniesieniu do wysokości wynagrodzeń, która to okoliczność nie może być przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego.

3. Odnosząc się do zarzutu wnioskodawcy dotyczącego niezgodności przepisu art. 155 § 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz przepisów § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów, § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 2 Konstytucji RP w zakresie różnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów przez uzależnienie jego wysokości od zatrudnienia w sądzie rejonowym, okręgowym i apelacyjnym, należy mieć na względzie istotę konstytucyjnej zasady równości podmiotów wobec prawa.

Zasada ta nie polega na nakazie jednakowego traktowania wszystkich podmiotów, ale na nakazie jednakowego traktowania tych podmiotów, które charakteryzują się w równym stopniu daną cechą istotną (relevantną), która może stanowić źródło dystynkcji i dyferencjacji podmiotów prawa, co nie jest odosobnionym przypadkiem w polskim systemie prawa. Podmioty posiadające taką cechę powinny być traktowane według równej miary, bez różnicowań dyskryminujących, jak i faworyzujących (orzeczenie TK z dnia 9 marca 1988 r., sygn. U 7/87).

W przypadku wynagrodzeń asystentów sędziów za istotną cechę wyróżniającą przyjęto miejsce zatrudnienia w sądach danego szczebla sądownictwa powszechnego. Potrzeba takiego rozróżnienia jest uzasadniona, jak się wydaje, różną skalą trudności i stopniem skomplikowania rozpoznawanych spraw (a przez to koniecznym nakładem pracy). Ponadto za zróżnicowaniem takim przemawia również potrzeba zachowania proporcji między wysokością wynagrodzeń asystentów sędziów i wysokością wynagrodzeń sędziów danego szczebla sądownictwa powszechnego.

Dokonując oceny dotychczas obowiązujących uregulowań w przedmiocie wysokości wynagrodzenia asystentów sędziów należy uwzględnić przede wszystkim zakres i charakter zadań przekazanych asystentom. Wprawdzie przepisy rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów sędziów nie różnicują zakresu praw czy obowiązków zawodowych asystentów w zależności od hierarchicznego usytuowania sądów, w których są zatrudnieni, jednak zakres podejmowanych prac i wynikająca z nich odpowiedzialność w poszczególnych sądach, pozostaje zależna od charakteru pracy sędziów. Wobec tego, wysokość wynagrodzenia sędziów, uzależniona od miejsca sądu, w którym orzekają w hierarchicznej strukturze sądów powszechnych, wynikająca również ze zdobytego przez sędziego doświadczenia

zawodowego, może w pośredni sposób rzutować także na wynagrodzenie asystentów sędziów, uzależnione od szczebla sądu, w którym są zatrudnieni.

Niezależnie od powyższego uzasadnienia dotychczas obowiązujących uregulowań, analiza praktycznych aspektów funkcjonującego systemu kształtowania wynagrodzeń asystentów sędziów doprowadziła do uchwalenia w dniu 18 sierpnia 2011 r. ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 201, poz. 1192), odchodzącej od zróżnicowania wynagrodzeń asystentów z uwagi na szczebel sądu, w którym są zatrudnieni. Zmiana w tym zakresie była uzasadniona wynikiem analizy zakresu obowiązków obciążających asystentów sędziów w sądach niższych szczebli. Ustalono, iż w praktyce nie jest on mniejszy niż w sądach wyższych, a wręcz obserwuje się tendencję przeciwną.

Odnośnie do niezgodności przepisów art. 155 § 6 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz w konsekwencji przepisów § 2 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r., z dnia 23 lipca 2008 r. i z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów z art. 7 lit. a pkt i załącznika do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych wymaga zaznaczenia, iż Państwa – Sygnatariusze Paktu, do których jest on adresowany mają, w miarę możliwości podjąć kroki w celu stopniowego osiągnięcia pełnej realizacji praw uznanych. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż art. 1 ust. 1 Paktu nie zobowiązuje Państw – Stron do zapewnienia pełnej możliwości korzystania przez osoby podlegające ich jurysdykcji z zawartych w nim praw. Wskazuje to na niedopuszczalność powoływania się we wniosku na wynikające z tego źródła normy prawa międzynarodowego jako wprost stanowiące o prawach i obowiązkach obywateli Państw – Sygnatariuszy.

4. W odniesieniu do zarzutu niezgodności przepisów § 2 rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzeń asystentów sędziów z dnia 16 czerwca 2009 r. i z dnia 23 lipca 2008 r. z art. 45 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w zw. z art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 Kodeksu pracy, należy podnieść, iż uzasadnieniem zróżnicowania wynagrodzenia przysługującego asystentom sędziów oraz wynagrodzenia, które otrzymują aplikanci aplikacji sędziowskiej w ramach stażu, jest odmienny status prawny wskazanych powyżej grup podmiotów. Asystent sędziego wykonuje samodzielnie czynności, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu wykonywania czynności przez asystentów sędziów, tj. w zakresie administracji sądowej oraz

przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania. Z tego tytułu otrzymuje wynagrodzenie, którego wysokość została określona w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie wynagrodzenia asystentów sędziów. Z kolei wynagrodzenie za pracę świadczoną przez aplikanta aplikacji sędziowskiej w ramach stażu jest związane ze statusem tej osoby wynikającym z ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Zgodnie z art. 45 tej ustawy w okresie stażu aplikant aplikacji sędziowskiej otrzymuje wynagrodzenie za pracę ustalone w wysokości odpowiadającej wysokości najniższego wynagrodzenia zasadniczego referendarza sądowego.

Jednocześnie wymaga zaznaczenia, iż ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 203, poz. 1192) dokonano zmiany systemowej, polegającej na odstąpieniu od powierzania aplikantom w trakcie stażu stanowiska asystenta sądowego. Obecnie aplikanci sądowi będą odbywać staż na stanowisku referendarza sądowego.

Niezależnie od powyższego istotne jest, iż praca świadczona przez aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury jest elementem procesu kształcenia tych osób, mającego na celu przyszłe zatrudnienie na stanowisku sędziowskim, zaś praca świadczona przez asystentów sędziów ma na celu wspomaganie działalności orzeczniczej sędziów. Dlatego nie można porównywać wynagrodzeń za pracę świadczoną przez asystentów sędziów z wynagrodzeniami aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

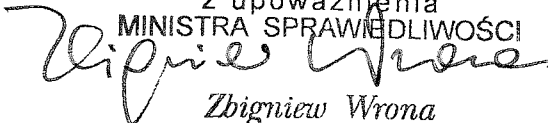
5. Odnosząc się do podniesionego przez wnioskodawcę zagadnienia sprzeczności zasad wynagradzania asystentów sędziów z art. 18^{3c} § 1 Kodeksu pracy stanowiącym, iż pracownicy mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości, należy dokonać analizy rozumienia powyższej zasady, jak również jej odniesienia do przepisów regulujących zasady wynagradzania asystentów sędziów.

Przede wszystkim wymaga podkreślenia, iż przepisy Kodeksu pracy formułują ogólne zasady ustalania wynagrodzeń pracowników, zaś do poszczególnych grup zatrudnionych mają zastosowanie przepisy szczególne, regulujące szczegółowo sposób ustalania wynagrodzeń podmiotów objętych daną regulacją. Dlatego kwestionując zasady ustalania wynagrodzenia konkretnej grupy osób, nie można powoływać się na naruszenie przepisów Kodeksu pracy.

Określona w art. 18^{3c} § 1 Kodeksu pracy zasada jednakowego wynagrodzenia dotyczy pracy jednakowej, tzn. wykonywanej na tym samym stanowisku oraz pracy o jednakowej wartości, tzn. wymagającej od pracowników porównywalnych kwalifikacji zawodowych, a także porównywalnej odpowiedzialności i wysiłku.

Wynikająca z przepisów Kodeksu pracy zasada równego traktowania nie oznacza absolutnej równości płac. Ważne jest, aby różnicować wynagrodzenia stosując dopuszczalne prawnie kryteria i parametry, tj. takie, które są obiektywnie uzasadnione, realizują uprawniony cel i są proporcjonalne do realizacji takiego celu.

W przypadku określenia przepisami prawa dolnej i górnej granicy wynagrodzenia asystenta sędziego, o wysokości jego indywidualnego wynagrodzenia decydować będzie poziom posiadanych kwalifikacji, zdobyte doświadczenie zawodowe, w tym również to zbieżne z aktualnymi obowiązkami służbowymi oraz charakter i ilość powierzonych mu zadań. Na podstawie powyższych kryteriów, jest możliwe różnicowanie wysokości wynagrodzeń osób zajmujących takie samo stanowisko. Decyzja w tym zakresie podjęta przez indywidualnego pracodawcę w ramach określonych przepisami szczególnymi, nie narusza zasady równego traktowania pracowników.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU